

Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Turizm Lisans Ve Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması

Seyit Ahmet SOLMAZ¹ Özlem AKSOY² Serkan ŞENGÜL³ Mehmet SARIİŞİK⁴

¹ Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, ssolmaz@sakarya.edu.tr

² Sakarya Üniversitesi, Kırkpınar Turizm Meslek Yüksekokulu, oaksoy@sakarya.edu.tr

³ Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mudurnu Süreyya Astarıcı Meslek Yüksekokulu, serkan.sengul@ibu.edu.tr

⁴ Sakarya Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, msariisik@sakarya.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, turizm eğitimi alan lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin tespit edilmesidir. Bu amaçla, Sakarya Üniversitesi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde turizm eğitimi alan 308 lisans ve ön lisans öğrencisi üzerinde bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular, turizm öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerine önemli ölçüde sahip olduklarını göstermiştir. Ayrıca, girişimci kişilik özellikleri bakımından lisans ve ön lisans öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi, Turizm, Turizm Eğitimi.

Tourism Students' Entrepreneurial Personality Traits: An Empirical Research On Undergraduate Associate And Bachelor's Students

Abstract

Aim of this study is to determine entrepreneurial personality traits of associate and bachelor's degree tourism students. For this purpose, an empirical research was carried out on undergraduate 308 tourism students that studying at Sakarya University and Abant İzzet Baysal University. Obtained data from the research was analyzed by statistical methods. Results of this research indicated that undergraduate tourism students dramatically have entrepreneurial personality traits. However, at the conclusion of the research it was determined that there was significant difference between associate and bachelor's degree tourism students' entrepreneurial personality traits.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurial Inclinations, Tourism, Tourism Education.

1. Giriş

İşletmecilik alanında girişim kavramı, özel bir amaçla işe başlamak veya yeni bir işe talip olmak biçiminde ifade edilmektedir. Girişimci ise, bu özel amaç için yola çıkan ve bunun için her sonucu göze alabilen kişi olarak tanımlanır. Dolayısıyla yeni oluşan her işletmenin geçmişinde bir girişim eylemi ve bu eylemi gerçekleştiren bir girişimcisi bulunmaktadır. Bir toplumun gelişmişlik seviyesini, fırsatları ve yenilikleri kovalayan, bu faktörler ellerine geçtiğinde riskleri hesap ederek üretim faktörlerini birleştiren bireylerin fazlalığı belirlemektedir (Demirel ve Tikici, 2004:49). Bu ise, ülkelerin ekonomik düzeylerinin sahip oldukları girişimci nüfusuyla paralellik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Girişimci ve girişimcilik kavramları ile ilgili yazında (Meredith ve Diğ., 1984, Şenocak, 1992, Hinterhuber and Popp, 1992, Titiz, 1994, Bull ve Willard 1995, Çetin 1996, Farrell 1997, Beatty 1998, Çetindamar 2002, Foss and Klein 2002, Girginer ve Uçkun, 2004, Eyuboğlu, 2004) çok sayıda tanım denemesi yer almaktadır. Cantillon (1734), girişimcileri getirisi belirsiz, katlanılacak maliyetin bilindiği koşullarda basiretli ve kendi kendine güveni tam bir şekilde hareket eden bireyler olarak tanımlamıştır (Hisrich ve Peters,

1989:7). Mueller ve Thomas (2000) göre girişimcilik, bir fırsat algılama ve o fırsatı ele geçirmek için bir organizasyon yaratma faaliyeti olarak açıklanmaktadır. Girişimcilik bir süreç olarak evrensel bir olguyu ifade etmektedir (Morris ve diğ., 2009: 431).

Girişimciliğe yönelik ekonomik, sosyolojik, psikolojik, antropolojik ve yönetsel tabanlı pek çok bakış açısı ile farklı tanımlar geliştirildiğini de belirtmek gerekir.

Girişimciyi ekonomi bilimi açısından tanımlayan Allen'e (2006) göre girişimci, yenilikçi, yaratıcı, endüstri içi ve endüstriler arası organizatör, ekonomik büyümede rol model ve bütün bunları yaparken riski üstlenebilen kişi olarak tanımlanmaktadır. Gedeon (2010) girişimcilik kavramının farklı teorik köklerini analiz ettiği çalışmasında girişimci, dinamik bir değişime sahip olan, fırsatları kollayan, yenilikçi, risk ve belirsizliği göze alan, üstün karar verme, fiyat arbitrajından yararlanan, mülkiyetçi şeklinde açıklanmaktadır. Girişimciler faaliyette bulunan bir organizasyon içinde yenilenmeyi ve yeniliği teşvik eden ya da yeni organizasyonlar oluşturan, bir kurumun bir parçası olarak veya bağımsız bir şekilde faaliyette bulunan bireyler veya gruplardır (Nybakk ve Hansen, 2008:474). Halis'e

(2009) göre girişimci, toplumda var olan insan ihtiyaçlarını karşılamak için mal veya hizmet üretmek üzere emek, sermaye, doğal kaynaklar gibi üretim faktörlerini bir araya getiren ve aktif bir etkiyle bunları yöneten ve sonuçta kar elde eden kişi olarak ifade edilmektedir.

Başarılı girişimcileri ortaya çıkarmak ve girişimci bireyleri diğer bireylerden ayırmak için kişisel farklılıklar üzerinde odaklanması, kişinin önceki iş deneyimleri, başarı isteği, üstün sosyal becerileri ve kişisel kararlılıkları gibi kişisel faktörlerin üzerinde durulması gerekir (Yılmaz ve Sümbül, 2009:197). Türkiye’de de girişimci yaratma fırsatının ele geçirilebilmesi için üniversiteye adımını atan her öğrenciye girişimci gözü ile bakılması ve onların yaşadıkları çevrenin ve fırsatların farkına varabilecek sorunları fırsata dönüştürebilecek özelliklerle donatılması gerekmektedir (Arslan, 2002:3).

Girişimcilik, çağdaş uygarlıkların gelişim süreçlerinin her döneminde önemli bir yapı taşı olmuştur (Örücü vd., 2007: 28). Ancak girişimciliğin asıl önemini sanayi devrimiyle birlikte anlaşıldığı söylemek mümkündür. İrmiş ve Barutçu (2012), Sanayi Devrimi ile birlikte girişimciliğin sürekli bir artış ve gelişme gösterdiğini, bunun yanında Komünist Avrupa Bloğunun ve Sovyet Rusya’nın çökmesi ve Çin’in dışa açılmasıyla girişimciliğin seyrinde önemli bir değişim yaşandığı belirtmektedir. Doğaner ve Altunoğlu da (2010) girişimcilik eğiliminin Sanayi Devrimiyle birlikte önemli bir gelişme gösterdiğini belirtirken, girişimciliğin özellikle 21. yy. ’da kendini genç nesillerde göstermeye başladığını ifade etmektedir.

Girişimcilik kavramının önemi esasında ülke ekonomileri açısından taşıdığı sorumluluktan ileri gelmektedir. Bu nedenle pek çok araştırmacının ilgi odağı haline gelen girişimcilik ve girişimciler, bir ülkenin ekonomik kalkınma gücünün anahtarı olarak ta algılanmaktadır (Günay ve Nurmakhamatuly, 2007: 63; Yılmaz ve Sümbül, 2009: 196; Doğaner ve Altunoğlu, 2010: 104; Saylan, 2011: 1). Girişimciliğin bir diğer ekonomik önemi de istihdam yaratma kapasitesinden kaynaklanmaktadır. Günümüzde iş yükünün % 60’ından fazlasının küçük işletmeler tarafından karşılandığı (Avşar, 2007: 2) düşünülürse, bu işletmelerin işsizliğin çözümünde önemli bir etkilerinin olabileceğini de ifade etmek mümkündür. Özellikle Türkiye gibi kalkınmakta olan ülkelerde işsizlik önemli bir sorundur. Bu açıdan girişimciler, yeni fikirlerin, yeni sektörlerin ortaya çıkması açısından kritik bir rol üstlenmektedir (Saylan, 2011: 1). Girişimcilik aynı zamanda bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının da giderilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır (Kayalar ve Ömürbek, 2007: 185).

Girişimciliğin ekonomik açıdan önemi bireylerin de bu alana yönelmesine hatta girişimciliğin bir devlet politikası haline gelmesini sağlamıştır. Amerika’da yapılan bir araştırma 34 yaşın altında bulunan 5,6 milyon kişinin kendi işini kurma çabası içinde olduğunu ortaya koymuştur (Doğaner ve Altunoğlu, 2010: 104). Türkiye için de durumun benzer olduğunu ifade etmek mümkündür. KOSGEB aracılığıyla girişimciliğin desteklenmesi, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması için önemli çalışmaların gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Bu

amaçla KOSGEB tarafından bu alanda çok sayıda eğitim faaliyetinin düzenlendiğini söylemek mümkündür (www.kosgeb.gov.tr). KOSGEB dışında üniversitelerin ve özel kurumların da girişimcilere yönelik pek çok eğitim programı bulunmaktadır (esertifika.anadolu.edu.tr; www.fortune.com).

Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik çok sayıda çalışma literatürde dikkat çekerken, turizm eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik olarak yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür (Gurel vd., 2010; Gurol ve Atsan, 2006; Altınay vd., 2012). Ancak Ball (2005), çalışmasında turizm endüstrisi açısından girişimcilik faaliyetlerinin oldukça önemli olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda, girişimciliğin, genel anlamda ağırlama ve spor gibi turizmi destekleyen alanlarda da önemini araştırmasında irdelemiştir.

Turizm günümüzde yaklaşık, 1 Milyar kişinin katıldığı, dünyanın en büyük 3 temel endüstrisinden biri kabul edilmektedir. Bunun yanında turizm, ülke ekonomileri açısından oldukça öneme sahip bir endüstridir. 2011 yılında turizmden elde edilen gelir 1 Trilyon 30 Milyar dolardır (WTO, 2012). Ayrıca turizm dünyada gelişim ivmesini kaybetmeyen endüstriler arasındadır. Gelecek yıllarda uluslararası seyahatlere katılacak kişi sayısının daha da artacağı beklenmektedir. Dünya Turizm Örgütü, 2030 yılında 1,8 Milyar kişinin uluslararası seyahatlere katılacağını öngörmektedir (WTO, 2012). Turizm endüstrisindeki bu gelişmeler, turizm alanında girişimlere gelecek yıllarda daha fazla ihtiyaç duyulacağı anlamını taşımaktadır. Turizm eğitimi veren kurumlar ve turizm eğitimi alan öğrencilerin de önemini turizmin gelişimine paralel olarak artacağını ifade etmek mümkündür. Bu durum, turizmde gerekli yatırımların yapılması ve geliştirilmesi açısından da bu alanda girişimcilere önemli oranda ihtiyaç duyulacağını bir işaretidir. Turizm eğitimi alan öğrenciler de turizm endüstrisinin yakın gelecekteki yönetici ve girişimci adayları olarak ifade edilebilirler. Bu sebeple turizm öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin tespit edilmesi ve bu özelliklerinin geliştirilmesi turizm endüstrisinin geleceği açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda turizm eğitimi alan lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin tespiti, bu araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Bu amaçla, araştırmanın ilk bölümünde girişimci kişilik özellikleri ve üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik önceki araştırmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise, Sakarya Üniversitesi ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi’nde öğrenim gören ön lisans ve lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen alan araştırmasıyla turizm öğrencilerinin girişimci kişilik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Girişimci Kişilik Özellikleri

Girişimciliğin, pek çok kişilik özelliklerinin birleşimiyle ortaya çıkan bir faaliyet biçimi olduğunu ileri süren birçok çalışma söz konusudur. Bununla birlikte; şu ana kadar girişimciliği inceleyen birçok araştırmanın, girişimcilik özelliklerinde belirli ortak kavramları içerdiği

anlaşılmaktadır. Girişimci kişilik özelliklerine ilişkin literatürde yaygın olarak ifade edilen özellikleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

Risk Alma: Birçok araştırmada en önemli girişimci kişilik özellikleri arasında yer almaktadır. Sosyal öğrenme kuramına göre, risk alma davranışı genellikle ebeveynler veya diğer etkili kişiler tarafından öğrenilen bir davranış olarak görülür ve sosyo-kültürel çevre tarafından şekillendirilir (Kunday, 2008: 19). Girişimcilik eylemleri, doğası itibarıyla risk ve belirsizlik içermektedir. Her şeyden önce girişimci olma kararı diğer alternatiflere göre risklidir. Girişimcilik olayı sadece psikolojik faktörlerle belirlenmez. Bunun yanında dış faktörler de önemlidir. Bu konuda alternatif yaklaşım olarak ileri sürülen bilişsel temelli yaklaşım, risk eğilimini kişisel bir özellik olarak görmemekte, girişimcilerin riskli durumları nasıl algıladıklarına yönelik süreç ile ilgilenmektedir (Kayalar ve Ömürbek, 2007:187). Yapılan birçok araştırmaya göre girişimci olma ile risk alma arasında pozitif bir korelasyon bulunmaktadır (Calendo ve Kritikos, 2011: 2).

Girişimcilikte de risk almaya yatkın olmak, finansal açıdan zarar tehlikesini ve sosyal açıdan da başarısızlığı göze almak demektir. Kuşkusuz risk denilince akla hemen finansal anlamda kayıp-kazanç gelmektedir. Fakat yapılan araştırmalarda finansal kayıpların yanında, sosyal kayıpların da girişimciler tarafından önemsendiği ortaya çıkmıştır (Kayalar ve Ömürbek, 2007: 187). 20. yüzyılda oluşan girişimcilik teorisine göre girişimcilik; risk alarak yenilik yapma işidir. Başka bir ifade ile fırsatları gözlemek ve bulduğunda da gerçekleştirmek için her türlü riske girmektir. (TÜSIAD, 2002: 145)

Belirsizlik Toleransı, belirsiz bir durum, birey tarafından, yeterli veri olmaması nedeniyle tam olarak yapılandırılmayan veya kategorize edilemeyen durumdur. Belirsizlik toleransı ise, belirsiz durumlara olumlu tepki verebilme yeteneğidir. Birey, belirsiz bir çevrede aldığı karara, daha fazla bilgi aramaya kalkışmaksızın halen güvенеbiliyorsa, yüksek toleransa sahip demektir (İşcan ve Kaygın, 2011: 447). Riskten farklı olarak belirsizlik, bir tür olasılığı barındırır. Ancak bu olasılık, daha önce sınıflandırılmış türden geçerli bir temele sahip değildir. Aksine daha önce karşılaşmamış bir durumu yansıtır. Girişimcilik bu anlamda belirsizliklerin yönetim ve kontrolüne dayanır (Bozkurt ve Baştürk, 2007: 48).

Belirsizlikten kaçınma eğilimi düşük bireylerin bilgiye önem verdikleri, ipuçlarını yorumlama eğiliminde oldukları, bilgiyi aktarma becerilerinin yüksek olduğu ve bu kişilerin, insanların içsel özelliklerine daha duyarlı oldukları görülmektedir (Bozkurt, 2007: 100).

Fırsatları Değerlendirme: Drucker (1985) girişimciyi her zaman değişiklik arayan, bu değişime yanıt veren ve bunu bir fırsat olarak patlatan bir kişi olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda problemden çok değişim yaratan fırsatları görebilen kişi olarak değerlendirmiştir (Simpeh, 2011: 4). Fırsatları takip ederler. Eckhardt and Shane (2003), girişimciler herhangi bir fırsatı teşhis ettiklerinde; karşılaşılabilecekleri riskleri maliyet ve fayda noktalarından hesap ederek, dinamik, hırslı, planlı bir tavırla fırsatı elde etmeye çalışır (Demirel ve Tikici, 2004: 53) yaklaşımını öne sürmüşlerdir.

Gelecek Odaklılık: Literatürde ifade edilen bir diğer girişimci kişilik özelliğidir. Gelecek odaklılık, girişimci fırsatları arayarak bulma konusunda belirgin bir yetiye sahip bulunmaktadır. Girişimci birey daima ileriye bakar; onu ilgilendiren geçmişte ne yapıldığından ziyade gelecekte ne yapılabileceğidir.

Kontrol Odağı: Yeni bir işe başlatmak ve sürdürmek, işlerin sizin istediğiniz şekilde gitmesini sağlayabileceğinizi düşünmeyi gerektirir. Girişimcinin bir vizyona sahip olmasının yanında, o vizyonu başarmak için plan yapması ve o vizyonun olacağına inanması gerekir. İçsel kontrol, bireylerin geleceklerinin dış etkilerden çok kendi kontrollerinde olduğu inancıdır. Dış kontrol ise, bireylerin geleceklerinin kendi kontrollerinde olmaktan çok, dış etkenlerden etkilendiği inancıdır (Soyşekerci ve Akatay, 2004: 73).

Başarma ihtiyacı: McClelland (1961) tarafından ileri sürülen başarı ihtiyacı teorisi, başarı ihtiyacının girişimcilik davranışlarını etkileyen bir faktör olduğunu ileri sürmektedir. Yüksek başarma ihtiyacı bireyleri bir girişimsel faaliyette bulunmasına neden olmakta ve bu faaliyetin sonucunun başarılı bir şekilde son bulması için uğraş vermektedir (İşcan ve Kaygın, 2011: 446).

Yenilikçilik, yeni ürünler, yeni metotlar yaratma, yeni pazarlara girme, yeni bir organizasyon yapısı kurma ve tüm bunlara yönelik bir irade ortaya koymayı içeren eğilimdir (Keleş ve diğ., 2011: 110). Yenilik, girişimcilikle aynı düzeyde önem kazanmıştır. Girişimci yenilik yoluyla değişimleri ortaya çıkarır, farkındalık yaratır ve bunun sonucunda da başarıya ulaşır (İşcan ve Kaygın, 2011: 447).

Kendine Güven: Bir işe başlayan ve işi yürüten bireyler kararlı olmalıdır. Günlük işlerini yürütebilmeleri konusunda güvene ihtiyaçları vardır. Girişimcilerin gelecekte çıkabilecek karmaşık ve tahmin edilemeyen problemlerin üstesinden gelebilecekleri konusunda bir güven duyguları vardır (Soyşekerci ve Akatay, 2004: 74).

3. Literatür Taraması

Yükseköğrenim gören üniversite öğrencileri potansiyel girişimciler olarak değerlendirilmektedir. Nitekim yapılan pek çok araştırmada yaş ile girişimcilik eğilimi arasında sıkı bir ilişki olduğu vurgulanmaktadır. Bozkurt (2007) araştırmasında, girişimcilik için ideal yaş aralığının 20 ila 50'li yaşlar olduğunu ifade etmektedir. Ancak Hindistan'da yapılan bir araştırma gençlerin yaşlılara göre daha girişimci olduğunu ortaya koymuştur (Sinha, 1996). Bu bakımdan, üniversite eğitimi gören gençlerin geleceğin girişimcilik potansiyeli yüksek bir grubunu temsil ettiği ifade edilebilir. Girişimciliğin ekonomik refah açısından önemi göz önüne alındığında, geleceğin girişimcilerinin bu yöndeki eğilimlerinin tespitinin de önemli olduğu anlaşılmaktadır.

İlgili yazında, üniversite öğrenimi gören öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini ve girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik çok sayıda araştırmanın varlığı dikkat çekicidir. Bu konunun akademisyenler açısından yoğun bir ilgi odağı haline geldiğini de belirtmekte yarar vardır. Ancak girişimcilikle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırmacıların konuya farklı açılardan yaklaştıkları

görülmektedir. Bununla birlikte yapılan çalışmaların büyük bir bölümünde üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır (Balaban ve Özdemir, 2007; Avşar, 2007; Yılmaz ve Sümbül, 2009; Doğaner ve Altunoğlu, 2010; Bozkurt, 2007; Akyüz vd., 2006; Fidan ve Çiftçi, 2010; İrmış ve Barutçu, 2012; Keleş vd., 2012; Bilge ve Bal, 2012; Şeşen ve Basım, 2012). Bu araştırmaların yanı sıra girişimciliğin bireysel ve kültürel özellikler ile arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar da mevcuttur (Çarıkçı ve Koyuncu, 2010; Yıldız ve Kapu, 2012). Aynı zamanda girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler (Örücü, 2007; Orman, 2009) de ilgili yazında araştırma yapılan konular arasındadır. İlgili yazında farklı ülkelerde yükseköğrenim gören öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmalar dikkat çekicidir (Koh, 1996; Wang ve Wong, 2004; Franco ve diğ., 2010; Linan ve diğ., 2010).

Hong Kong'da 54 MBA öğrencisi üzerinde yapılan bir araştırmada girişimcilik eğiliminin başarıya ihtiyacı, bağımsızlık ihtiyacı, belirsizliğe karşı tolerans, risk alma eğilimi kendine güven ve yenilikçi olma gibi kişilik özellikleri ile yüksek derecede ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Koh, 1996).

Singapur'daki üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yapılan bir diğer araştırmada ise, girişimcilik eğiliminin önemli ölçüde aile, cinsiyet, iş tecrübesi ve eğitim seviyesi ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanında kız öğrencilerin girişimcilik eğiliminin ve kendi işlerini kurma isteklerinin erkek öğrencilere göre daha az olduğu ve bu duruma da kadınların toplumsal rollerinin yol açtığı belirtilmektedir. Araştırmada ortaya konulan bir diğer önemli sonuç ise işletme yönetimi ile ilgili daha az bilgi sahibi olan kişilerin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğudur (Wang ve Wong, 2004).

Franco ve arkadaşlarının (2010) Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde gerçekleştirdikleri araştırmalarında bireylerin girişimcilik eğilimleri üzerinde bölgesel anlamda bazı farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Araştırmada dikkat çekici diğer bir husus ise, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde ailelerinin doğrudan bir etkilerinin olmadığıdır. Ancak bunun yanında bireylerin, sosyo-ekonomik durumları, yaşam biçimleri, gelenekleri ve inanışlarına göre ülkeden ülkeye girişimcilik eğilimlerinin farklılaştığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de yükseköğrenim gören öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik araştırmalar da söz konusudur. Bu araştırmaların sonuçları genel olarak incelendiğinde, Türkiye'de yükseköğrenim gören öğrencilerinin büyük bir bölümünün gelecekte kendi işlerini yapmayı arzuladıklarını ortaya koymaktadır. Bozkurt'un (2007) Sakarya Üniversitesi İşletme, İktisat, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri ilişkileri bölümlerinde öğrenim gören 173 lisans öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada araştırmaya katılan 121 öğrencinin gelecekte kendi işlerini yapmak istedikleri ortaya çıkmıştır. İrmış ve Barutçu'nun (2012) çalışmasında da benzer sonuçlar dikkat çekmektedir. Söz konusu çalışmada kendi işini kurmak isteyen öğrencilerin oranı % 76, 7 olarak tespit edilmiştir. Bu alandaki bir diğer araştırmada ise İrmış (2003),

Bişkek'teki üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin % 44,8 gibi büyük bir bölümünün kendi işini kurmayı arzuladıklarını ortaya koymuştur.

Akyüz ve arkadaşları (2006) ise Rize'de gerçekleştirdikleri ve 363 lise ve üniversite öğrencisinden oluşan katılımcılarla yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin % 33,3'ünün mezun olduktan sonra bir şirkette üst düzey yönetici olmayı amaçlarken, % 66,7'lik kısmının kendi işini kurmayı arzuladıkları belirlenmiştir. İşcan ve Kaygın'da (2011) Kırıkkale ve Kars'ta öğrenim gören lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmalarında mezun olduktan sonra kendi işini kurma olasılığının %50 ve üzerinde olduğunu ifade eden öğrencilerin oranının % 28,8 olduğunu tespit etmiştir.

Yapılan pek çok araştırmada üniversite öğrencilerinin kendi işini kurma yönünde önemli bir isteklerinin olduğu anlaşılmaktadır. Ancak üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bazı araştırmalarda da yukarıdaki bulguların aksi yönde sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Örneğin, Balaban ve Özdemir'in (2007) Sakarya Üniversitesi İşletme Bölümü öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin sadece % 21,4'ünün gelecekte kendi işini yapmayı istedikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, araştırmada öğrencilerin büyük bir kısmının ileride özel sektörde çalışmayı planladıkları tespit edilmiştir (% 52). Diğer taraftan İşcan ve Kaygın'ın (2011) araştırmasında da bir iş fikrine sahip olmak isteyen ve kendi işini kurmak isteyen öğrencilerin oranının oldukça yüksek olmasına karşın, çalışmak istedikleri sektör sorusuna verdikleri yanıtlar, herhangi bir girişimcilik faaliyetinde bulunmak istemediklerini göstermektedir. Sonuç olarak öğrencilerin tamamına yakın bir kısmı (% 91) kamuda kariyerli bir işte çalışmayı istemektedir.

Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen pek çok çalışmada girişimcilik eğiliminin cinsiyet, yaş ve eğitim gibi demografik faktörlerle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, özellikle cinsiyet ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu dikkat çekicidir. Bu bağlamda, erkek öğrencilerin, kız öğrencilere oranla daha fazla girişimcilik özelliğine sahip olduğunu söylemek mümkündür (Avşar, 2007; Cansız, 2007; Orman, 2009; Yılmaz ve Sümbül, 2009; Doğaner ve Altunoğlu, 2010; Bilge ve Bal, 2012).

Girişimciliği etkileyen bir diğer demografik unsur ise yaş grubudur (Orman, 2009). Bozkurt (2007) yaş ile girişimcilik arasında sıkı bir ilişkinin olduğunu belirtmektedir (s. 95). Sinha'nın (1996) araştırması da bu sonucu destekler niteliktedir. Sinha (1996) çalışmasında gençlerin daha yüksek yaş grubuna göre daha girişimci özelliğe sahip olduğu ortaya koymuştur. Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada yaş değişkeni ile girişimcilik arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre 1. Sınıf öğrencilerinin 4. Sınıf öğrencilerine göre daha girişimci bir özelliğe sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada dikkat çekici bir diğer bulgu ise, girişimcilik eğiliminin 1. Sınıfta maksimum seviyede olduğu, 2. ve 3. Sınıflar olan ara

sınıflarda bu eğilimin düştüğü, 4. Sınıfta ise yeniden yükseldiğidir (İrmiş ve Barutçu, 2012).

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir diğer araştırmada Negiz ve arkadaşları (2009) kadın ve erkek öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri arasında bir farklılık olup olmadığını incelemiştir. 369 İİBF öğrencisi üzerinde yürütülen araştırmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilere nazaran yaratıcılık, yenilik, risk alabilme ve sosyal statü kazanma istekleri bakımından daha yatkın oldukları tespit edilmiştir.

İbicioğlu ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada ise girişimci kişilik özellikleri üzerinde ailesel faktörlerin rolü incelenmiştir. 241 öğrencinin örnekleme dâhil edildiği araştırmada sonuçlar, anne ve babaların demografik özellikleri, yaşam standartları ve başarılı bir girişimcilik süreci geçirmiş olmanın girişimci kişilik özellikleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu öğrencilerde risk alma ve kaynakları daha etkin kullanma becerilerinin diğer öğrencilere göre daha gelişmiş olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye ve İngiltere’de turizm eğitimi alan öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmanın sonuçları dikkat çekicidir. Türkiye ve İngiltere’den 409 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen araştırmada Türk öğrenciler ile İngiliz öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerinden yenilik ve risk alma eğilimi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında hem Türk hem de İngiliz öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ve davranışlarında ailenin önemli ölçüde belirleyici bir rol oynadığı ortaya çıkmıştır (Gurel ve diğ., 2010).

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın amacı, turizm eğitimi alan lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini tespit etmektir. Araştırmanın evrenini, Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümü lisans öğrencileri ile Kırkpınar Turizm Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği programı ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi Mudurnu Süreyya Astarıcı Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği programlarında öğrenim gören ön lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Söz konusu bölümlerde öğrenim gören öğrenci sayısı 1200 civarındadır. Araştırmanın örneklemini ise bu bölümlerde öğrenim gören ve kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiş 334 öğrenci oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemi, tanımlanan evrendeki her elemanın eşit ve bağımsız seçilme şansına sahip olduğu, aynı zamanda diğerlerini engellemediği bir yöntemdir (Altunışık ve diğ., 2007: 129). Araştırma örnekleme, evrenin % 27,8’ine isabet etmektedir. Bu oran, % 95 güven aralığında araştırma örnekleminin evreni temsil için yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir (Altunışık ve diğ., 2010: 135).

Araştırmada veri toplama aracı olarak nicel araştırma yöntemlerinden anket tercih edilmiştir. Anket, katılımcıların

daha önce belirlenmiş bir sırada oluşturulan soru listesine yanıt vermesiyle veri elde etmeye yarayan ve sosyal içerikli araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007: 75). Bu araştırmada anketin tercih edilmesinin sebebi ise, ekonomik bir veri toplama aracı olması ve verilere hızlı erişim sağlamasıdır. Anket yolu ile elde edilen verilerin bilgisayar ortamında analiz edilmesinin diğer tekniklere göre daha kolay olması (Altunışık ve diğ., 2007: 69) bu tekniğin seçilmesinin diğer nedenidir.

Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde turizm öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini tespit etmek amacıyla 5’li Likert tipi ölçeğe göre düzenlenmiş (1-Kesinlikle Katılmıyorum – 5-Kesinlikle Katılıyorum) olup 41 ifadeden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan girişimcilik eğilimi ölçeğinin oluşturulmasında Summer (1998) ve Brice (2002)’ın çalışmalarından yararlanılmıştır. Bununla birlikte, girişimcilik eğilimi ölçeğinin Türkiye’de Avşar’ın (2007) çalışmasında da kullanıldığı görülmektedir. Bu bağlamda girişimcilik eğilimi ölçeği Avşar (2007)’ın çalışması da incelenerek, Türkçeye uyarlanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formunun üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini incelemeye yönelik diğer çalışmalarda da kullanılması dolayısıyla geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Anket formunun ikinci bölümünde ise, turizm öğrencilerinin demografik özelliklerini tespit etmeye yönelik sorular ile girişimci kişilik özelliğinin bağlı olduğu ailesel faktörler ile ilgili kategorik sorular yer almaktadır.

Araştırmadan elde edilen veriler istatistikî yöntemlerle analiz edilmiştir. İlk olarak araştırma katılımcılarından elde edilen anketler kayıp veri analizine tabi tutulmuştur. Kayıp veri analizi sonucunda eksik veri oranı % 10’un üzerinde olan ve hatalı doldurulduğu anlaşılan 26 anket analizden çıkarılmıştır. Geriye kalan 308 anket analize dâhil edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısını belirlemek için güvenilirlik analizinden yararlanılmıştır. Bu açıdan yaygın bir yöntem olan Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır. Güvenilirlik analizi sonucunda ifade toplam korelasyonu 0,25’in altında değer alan ve negatif korelasyon gösteren ifadeler ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan ifadeler için Cronbach Alfa katsayısı “**0,868**” olarak tespit edilmiştir. Bu değer ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kayış, 2005: 405).

Güvenilirlik analizi sonrasında girişimci kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeleri daha az sayıda boyut altında toplamak ve yapısal geçerliliğini test etmek amacıyla faktör analizine başvurulmuştur. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan boyutların demografik faktörler ve girişimcilik ile ilgili diğer özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla parametrik test yöntemlerinden bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişken	Sayı	Yüzde (%)	Değişken	Sayı	Yüzde (%)
----------	------	-----------	----------	------	-----------

CİNSİYET			EĞİTİM		
Kız	137	44,5	Ön Lisans	172	56,0
Erkek	171	55,5	Lisans	135	44,0
Toplam	308	100,0	Toplam	307	100,0
YAŞ			AYLIK GELİR (TL)		
17-21	207	67,4	<1000	73	23,9
22-26	98	31,9	1001-2000	118	38,7
26+	2	,7	2001-3000	72	23,6
Toplam	307	100,0	3001-4000	20	6,6
			4001 +	22	7,2
SINIF			AYLIK HARCAMA MİKTARI (TL)		
1.	141	45,8	200	47	15,4
2.	87	28,2	201-400	96	31,4
3.	43	14,0	401-600	84	27,5
4.	37	12,0	601-800	41	13,4
Toplam	308	100,0	801 +	38	12,4

5. Bulgular

Tablo 1'de katılımcıların demografik özellikleri sunulmuştur. Katılımcıların cinsiyet açısından dağılımları birbirine yakındır (% 56 Kız). 17-21 Yaş arasındaki öğrencilerin araştırma grubunda 207 kişi ile temsil % 67,4 oranında bulunması girişimcilik eğilimlerini ölçmede hedeflenen erken genç yaş grubuna ulaşabildiğini göstermektedir.

Öğrencilerin önemli bir bölümü (45,8) 1. sınıf öğrencisidir. Lisans ve önlisans öğrencilerinin

dağılımı da birbirine yakındır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun 1001-2000 TL aylık gelir grubunda ve 201-400 TL arası aylık harcama grubunda bulunması orta gelir grubunda ki öğrencilerin ağırlıkta olduğunu bir göstermektedir.

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğrencilerin iş tercihlerine ve aile özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler, mezuniyet sonrası tercih etmeyi planladıkları sektöre ilişkin soruya %48,8 ile "Özel Sektör", %28,6 ile "Kendi işi" cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Diğer Özellikler

Değişken	Sayı	Yüzde (%)
Mezuniyet Sonrası Çalışılmak İstlenen Sektör		
Kamu Sektörü	80	26,3
Özel Sektör	133	43,8
Aile İşi	4	1,3
Kendi İşletmem	87	28,6
Toplam	304	100,0
Ailenizden Biri Kendi İşini Kurup Yönetti Mi?		
Evet	164	53,4
Hayır	413	46,6
Toplam	307	100,0
Yakın Çevrenizde Girişimciler Var Mı?		
Evet	243	79,4
Hayır	63	20,6
Toplam	306	100,0
Gelecekte Kendi İşinizi Kurmayı Düşünüyor Musunuz?		
Evet	259	84,9
Hayır	46	15,1
Toplam	305	100,0
Staj Yaptınız Mı?		
Evet	174	56,7
Hayır	133	43,3
Toplam	307	100,0
Daha Önce Bir İşte Çalıştınız Mı? (Staj Haricinde)		
Evet	221	72,2
Hayır	85	27,8
Toplam	306	100,0
Hayatınızın Büyük Bir Bölümü Nerede Geçti?		
Köy	22	7,2

Kasaba/Belde	10	3,3
İlçe	77	25,2
İl	197	64,4
Toplam	306	100,0
Yetiştirdiğiniz Aile Tipi		
Çekirdek Aile	207	68,1
Geniş Aile	97	31,9
Toplam	304	100,0
Ailenin Kaçınıcı Çocuğunuz?		
1. Çocuk	132	43,1
2. Çocuk	93	30,4
3. Çocuk	47	15,4
4. Çocuk ve üzeri	34	11,1
Toplam	306	100,0

“Ailenizden Biri Kendi İşini Kurup Yönetti Mi?” sorusuna verilen cevapların birbirine yakın dağılım gösterdiği, “Yakın Çevrenizde Girişimciler Var Mı?” sorusunu ise %79,4’ü olumlu yanıtlamışlardır. Katılımcılar “Gelecekte Kendi

İşinizi Kurmayı Düşünüyor Musunuz?” sorusuna katılımcıların %85’i olumlu yanıt vermiştir. Bu durum bir bakıma katılımcıların kendi işlerini kurma isteğinde olduklarını göstermektedir.

Tablo 3. Girişimcilik Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Faktör Boyutları	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Aritmetik Ortalama	Cronbach Alfa	Faktör Yüğü
BAŞARMA ARZUSU (HIRSI)	2,830	12,863	4,0356	0,795	
Yenilmekten hiç hoşlanmam, asla pes etmem.					,731
Yarışırken her daim kazanmayı düşünürüm.					,723
Yapacağım işte herkesten iyi olmaya çalışırım.					,694
Başkaları ile yarışmak, benim tarzımı yansıtmaktadır					,688
Başarım mutluluğumu içimde çok yoğun hissettiğimden, işimi canla başla yaparım.					,602
KARARLILIK	Özdeğer 2,769	Aç.Varyans 12,856	Art. Ort. 4,3582	Cr. Alfa 0,781	
İnsanlara yardımcı olmayı severim.					,719
İnsanlarla kaynaşmaktan hoşlanırım.					,628
Başladığım işi asla yarım bırakmam, sonuna kadar takip ederim.					,607
Bir şeyi yapacağıma söz verdiğem, mutlaka yaparım					,607
Eğer bir şey yapmaya karar verdiğem ve buna imkânım varsa hiç durmam, hemen yaparım.					,582
PRATİK ZEKA	Özdeğer 2,263	Aç. Varyans 11,923	Art. Ort. 4,1232	Cr. Alfa 0,799	
Mevcut sorunları çözebilecek orijinal fikir ve düşünceler üretebilirim.					,768
Gelecekteki müşteri eğilimlerine yönelik yeni mal ve hizmetler tasarlayabilirim.					,716
Geleceğe ilişkin fırsatları yakalayabilecek yeteneğe sahibim.					,695
Bir işyerinde patron olsam, yeni fikirleri ve projeleri olan çalışanlarımı dinlerim.					,675
YENİLİKÇİLİK	Özdeğer 2,558	Aç. Varyans 11,628	Art. Ort. 4,3499	Cr. Alfa 0,806	
İnsanlar, farklı fikirleri dinleyerek kendilerine bir sentez yaratmalıdır.					,817
İnsan bütün fikirlere açık olmalıdır.					,766

Hayatta yeni deneyimler kazanmalıyım.					,626
Yeni fikirlerin doğması için katılımlı olmaya ihtiyaç vardır.					,613
BAĞIMSIZLIK	Özdeğer	Aç. Varyans	Art. Ort.	Cr. Alfa	
	1,595	7,248	4,1624	0,495	
Farklı olmaktan çekinmem.					,778
Eğer yaptığım bir işe gerçekten inanıyorsam, çevremdekilere kulak asmadan o işi yaparım.					,618
KENDİNE GÜVEN	Özdeğer	Aç.Varyans	Art. Ort.	Cr. Alfa	
	1,503	6,834	3,8169	0,539	
Bir kişinin benim hayatımda yönlendirici bir rol oynamasını kabul edemem					,794
Eğer çevremdeki insanlar, boş bir şey peşinde olduğumu söyleseler, onlara kulak asmam.					,781

Varimaks Rotasyonlu Temel Bileşenler Analizi: Açıklanan Toplam Varyans: %63,08; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Yeterliliği: % 89,7; Barlett's Küresellik Testi: $p < 0,001$; df : 231; Değerlendirme Aralığı: (1) Kesinlikle Katılmıyorum – (5) Kesinlikle Katılıyorum.

Turizm öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik oluşturulan girişimcilik ölçeğini daha az sayıda boyut altında toplamak ve yapısal geçerliliğini test etmek amacıyla faktör analizine başvurulmuştur. Ancak faktör analizinin ön koşullarından birisi de veri setinin normal dağılım göstermesidir. Veri setinin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için mod, medyan ve aritmetik ortalama değerleri incelenmiştir. Araştırma verilerinin mod, medyan ve aritmetik ortalamalarının birbirine yakın olduğu gözlenmiştir. Normallik dağılım grafiği de bu sonucu desteklemiştir. Bu sonuç, araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiğini ifade etmektedir. Aynı zamanda veri setinin faktör analizi için uygunluğunu değerlendirmek amacıyla Keiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve Barlett's küresellik testi sonuçları da incelenmiştir. Veri setine ilişkin KMO değeri % 89,7 olarak tespit edilmiştir. Bu değer, araştırma örnekleminin yeterli olduğunu göstermektedir. Ayrıca Barlett's küresellik testi sonucu da anlamlıdır ($p < 0,05$). Bu sonuçlar, veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2005: 322).

Ölçeğe ilişkin faktör boyutları temel bileşenler analizi yöntemi elde edilmiştir. Faktör analizi neticesinde yorumlanabilir faktörler elde etmek amacıyla da yaygın olarak kullanılan varimaks rotasyonu tekniği kullanılmıştır. Bununla birlikte anlamlandırılabilir boyutlar elde etmek amacıyla özdeğeri 1'den büyük olan boyutlar dikkate alınmış ve eşdeğerliliği 0,50'nin altında olan ifadeler çıkarılarak faktör analizi tekrarlanmıştır.

Faktör analizi sonucunda turizm öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin 6 boyut altında toplandığı Tablo 3'ten anlaşılmaktadır. Öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerine ilişkin ortaya çıkan 6 boyut tarafından açıklanan toplam varyans % 63,08'dir. Bu boyutlar içinde "Başarma Arzusu(Hırsı)", "Kararlılık" ve "Pratik Zeka" açıkladıkları varyans yüzdeleri ile girişimci kişilik özellikleri olarak turizm öğrencilerinde ön plan çıkan faktör grupları olarak dikkat çekmektedir.

Girişimci kişilik özelliği olarak "Başarma Arzusu(Hırsı)" en yüksek varyans yüzdesine sahip gruptur. Bu boyut tarafından açıklanan varyans toplam varyansın % 12,9'udur. Aynı zamanda bu boyutun özdeğeri de 2,830'dur. "Yenilmekten hiç hoşlanmam, asla pes etmem." (0,731)

ifadesi ile "Yarışırken her daim kazanmayı düşünürüm." (0,723) ifadesi faktör yükü itibarıyla bu boyutun iki temel değişkeni olarak dikkat çekmektedir. Başkaları ile yarışma ve kazanma güdüsüyle hareket etmeye ilişkin ifadeleri içeren boyuta turizm öğrencilerinin vermiş oldukları ifadelerin aritmetik ortalamasına bakıldığında, girişimci kişilik özellikleri içerisinde başarıma ihtiyacına sahip olduklarını ifade etmek mümkündür (4,0356). Aynı zamanda turizm öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini açıklayan en önemli boyut da başarıma ihtiyacıdır. Buradan hareketle, turizm öğrencilerinin başarıma ihtiyacının onları girişimcilik yönünde güdüleyeceğini söylemek mümkündür.

Faktör analizi neticesinde ortaya çıkan bir diğer boyut ise "Kararlılık" boyutudur. Toplam varyansın % 12,9'unu açıklayan bu boyutun özdeğeri ise, 2,769'dur. Kararlılık, girişimci kişilerin sahip olması gereken en önemli özelliklerin başında gelmektedir. Bunun nedeni, girişimci bireylerin, hedeflerine yönelmeleri ve bu amaçla risk üstlenerek üretim faktörlerini bir araya getirmeleridir. Bu noktada, girişimlerin nihayete ermesinin, girişimci bireylerin kararlı bir kişilik yapısına sahip olması ile mümkün olacağını söylemek mümkündür. Kararlılık boyutunun aritmetik ortalamasına bakıldığında, tüm boyutlar içerisinde en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir (4,3582). Buradan hareketle turizm öğrencilerinin kararlı bir kişilik yapısına sahip bireyler olduğu söylenebilir.

Faktör yükleri itibarıyla kararlılık boyutunun iki önemli değişkeni olan "İnsanlara yardımcı olmayı severim." (0,719), "İnsanlarla kaynaşmaktan hoşlanırım." (0,628), ve "Başladığım işi asla yarım bırakmam, sonuna kadar takip ederim." (0,607) ifadeleri de turizm öğrencilerinin kararlılıklarının hem iş hem de insan ilişkilerinde aynı düzeyde güçlü olduğunu göstermektedir. İnsanın insana hizmetinin söz konusu olduğu ve kişiler arasındaki ilişkinin hizmet kalitesi ve müşteri memnuniyeti üzerinde yarattığı önemli etki göz önünde bulundurulduğunda, turizm öğrencilerinin her iki konuda da kararlı bir yapıya sahip olmalarının önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Bir diğer önemli bir girişimci kişilik özelliği olarak "Pratik Zeka" boyutu da toplam varyansın %11,9'unu açıklamaktadır. "Mevcut sorunları çözebilecek orijinal fikir ve düşünceler üretebilirim." (0,768), ifadesi ile "Gelecekteki

müşteri eğilimlerine yönelik yeni mal ve hizmetler tasarlayabilirim.” (0,716) ifadeleri faktör yükleri itibarıyla yenilikçi olma boyutunun iki temel değişkeni olarak anlaşılmaktadır. Yenilikçi olma boyutuna ilişkin aritmetik ortalamaya bakıldığında, turizm öğrencilerinin bu boyut altında yer alan ifadelerle önemli oranda katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır (4,1232). Esasında bu değerler, gerek ön lisans gerekse lisans öğrenimi gören öğrencilerin yenilikçi bir kişilik yapısını önemli ölçüde taşıdıklarını ortaya koymaktadır.

Turizm endüstrisinde yer alan işletmeler, değişen müşteri eğilimleri ve beklentilerine üst düzeyde duyarlı olmak durumundadır. Aynı zamanda müşteri yönlülük bağlamında da yaratıcı olmak, yaratıcı çözümler bulmak veya yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi müşteri memnuniyeti açısından önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra yapılan bir araştırma müşteri yönlü hizmet üretmenin işletme performansını da önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir (Solmaz, 2012). Bu nedenle, turizm alanının potansiyel girişimcileri ve yöneticileri olmaya aday öğrencilerin yaratıcı olmaları, bu alanda başarılı olmak için önemli bir ön koşul olabileceği düşünülürse, başarılı olma şansların da yüksek olacağını söylemek mümkündür.

Toplam varyansın % 11,6’sını açıklayan “Yenilikçilik” boyutu açıkladığı varyans yüzdesi ile önemli bir girişimci kişilik özelliği olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim, girişimci bireylerin yaratıcı bir kişilik yapısına sahip olmaları önemlidir. Bunun nedeni, girişimci kişilerin fırsatları kovalayan bireyler olmalarıdır. Girişimci bireylerin, fırsatları herkesten farklı şekilde görmesi ve değerlendirmesi önemlidir. Yaratıcılık boyutu, faktör boyutları içerisinde aritmetik ortalama değeri en yüksek ikinci boyut olarak görülmektedir (4,3499). Bu değer, turizm öğrencilerinin kararlılıktan sonra en fazla taşıdıkları girişimci kişilik özelliğinin yaratıcılık olduğunu göstermektedir.

Yenilikçilik boyutunda yer alan ifadeler incelendiğinde, katılımlı olma ve açık fikirli olma gibi özellikler dikkat çekmektedir. “İnsanlar, farklı fikirleri dinleyerek kendilerine bir sentez yaratmalıdır.” (0,817), ile “İnsan bütün fikirlere açık olmalıdır.” (0,766) ifadeleri en yüksek faktör yüküne sahip ifadeler olarak görülmektedir. Yönetişim kavramının yaygınlaşmaya başladığı günümüzde, turizm girişimcilerinin de katılımlı ve açık fikirli bireyler olmaları gerek yöneticilik yaşantılarında, gerekse kendi işletmelerinde işgören, müşteri ve tedarikçileri ile yakın diyaloglar kurabilmeleri hususunda

önemli olacaktır. Ancak şüphesiz ki bir girişimci tüm bunların sentezini yapabilecek yeteneğe de sahip olmalıdır. Bu bağlamda turizm öğrencilerinin yaratıcılık boyutuna yüksek düzeyde katılım göstermesi, bu kişilik özelliğini önemli ölçüde taşıdıklarının bir işaretidir.

Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan “Bağımsızlık” (% 7,2) ve “Kendine Güven” (% 6,8) boyutları da açıklanan toplam varyans yüzdesi içinde yaklaşık % 14’lük bir paya sahiptir. Bu boyutlarda yer alan ifadelerle bakıldığında, turizm öğrencilerinin aynı zamanda otonom bir kişilik yapısına sahip olduğuna işaret etmektedir. Bağımsızlık boyutunda yer alan “Eğer yaptığım bir işe gerçekten inanıyorsam, çevremdekilere kulak asmadan o işi yaparım.” İfadesi ile Kendine Güven boyutu altında yer alan “Bir kişinin benim hayatımda yönlendirici bir rol oynamasını kabul edemem.” İfadeleri turizm öğrencilerinin inandıkları amaç ve hedeflerin peşinde koşarken diğer bireylerden gelecek tepkileri önemsemediklerini göstermektedir.

“Kendine güven” boyutunun aritmetik ortalaması ile en düşük değere (3,8) sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumda turizm öğrencilerinin otonomik bir kişilik özelliği gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu, Solmaz ve diğ.’nin (2012), turizm öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmanın sonuçları ile de paralellik göstermektedir. Solmaz ve diğ. (2012), araştırmalarında turizm öğrencilerinin bireysel bağımsızlığına düşkün bir kişilik yapısı olan otonom bir kişilik yapısına sahip olduğunu tespit etmiştir. Ancak söz konusu kişilik özelliklerinin her ikisi de girişimci bireylerin taşımaları gereken kişilik özellikleri arasında olduğunu da ifade etmek gerekir. Öyle ki, bireyleri girişimcilğe yönelten faktörlerin başında bağımsız olma ve başkalarından emir almayacakları bir işte çalışma istekleri gelmektedir.

Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik olarak yapılan çok sayıda araştırmada girişimcilik eğiliminin bireylerin cinsiyetine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, turizm öğrencilerinin de girişimci kişilik özelliklerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-testinden yararlanılmıştır. Tablo 4. incelendiğinde, faktör analizi neticesinde açıklayıcılık düzeyi en yüksek iki girişimci kişilik boyutu olan “Kararlılık” ve “Yenilikçilik” boyutlarında cinsiyet bağımsız değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır (p<0,05).

Tablo 4. Turizm Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması

Değişkenler	Cinsiyet	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	Anlamlılık
Başarma Arzusu(Hırsı)	Erkek	4,0022	,85209	-0,675	0,500
	Kız	4,0623	,71084		
Kararlılık	Erkek	4,2520	,74574	-2,509	0,013*
	Kız	4,4432	,59148		
Pratik Zeka	Erkek	4,1576	,72625	0,802	0,423
	Kız	4,0955	,63149		
Yenilikçilik	Erkek	4,2534	,76397	-2,304	0,022*
	Kız	4,4272	,55894		

Bağımsızlık	Erkek	4,1022	,95705	-1,097	0,274
	Kız	4,2106	,77745		
Kendine Güven	Erkek	3,7969	,98715	-0,314	0,753
	Kız	3,8329	1,00479		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Her iki boyutta da erkek ve kız öğrencilerinin vermiş oldukları yanıtların aritmetik ortalamaları dikkate alındığında, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yenilikçilik ve kararlılık kişilik özelliklerini daha fazla taşıdıkları görülmektedir. Esasında her iki boyutta aritmetik ortalaması, erkek ve kız öğrencilerin bu kişilik özelliğine önemli oranda sahip olduğunu göstermekle birlikte, yenilikçilik ve kararlılık noktasında kız öğrencilerin erkeklere oranla bir adım önde olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu durum turizm alanında gelecek yıllarda kadın girişimcilerin de sayısının artacağı şeklinde yorumlanabilir. Diğer girişimci kişilik özellikleri boyutlarında ise, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı ilgili tablodan anlaşılmaktadır ($p > 0,05$). Araştırmanın örnek külesini oluşturan turizm lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimci kişilik özellikleri açısından

aralarında bir farklılık olup olmadığını incelemek için yapılan t-testi sonuçları ise Tablo 5'te verilmiştir. Ön lisans ve lisans öğrencilerinin girişimci kişilik özelliği boyutlarından “Başarma Arzusu (Hırsı)” ve “Kararlılık” boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0,05$) görülmektedir. Aralarında farklılık bulunan her iki boyut da açıklayıcılık düzeyi en yüksek olan iki boyuttur. Bu nedenle bu kişilik özelliklerindeki farklılaşma önem arz etmektedir. “Başarma Arzusu(Hırsı)” boyutunun aritmetik ortalamaları incelendiğinde, ön lisans öğrencilerinin (4,1) lisans öğrencilerine (3,9) göre daha fazla başarma hırsı güdüsüne sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, Kararlılık boyutunda da benzer şekilde ön lisans öğrencilerinin (4,4) lisans öğrencilerine (4,2) nazaran daha kararlı bir kişilik özelliğine sahip oldukları dikkat çekmektedir.

Tablo 5. Turizm Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşması

Değişkenler	Eğitim	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	Anlamlılık
Başarma Arzusu (Hırsı)	Ön Lisans	4,1402	,72033	2,702	0,007*
	Lisans	3,9011	,82788		
Kararlılık	Ön Lisans	4,4380	,59621	2,393	0,017*
	Lisans	4,2547	,74566		
Pratik zeka	Ön Lisans	4,1480	,68211	0,763	0,446
	Lisans	4,0887	,66830		
Yenilikçilik	Ön Lisans	4,3907	,62581	1,182	0,238
	Lisans	4,3006	,70751		
Bağımsızlık	Ön Lisans	4,2073	,85115	1,018	0,309
	Lisans	4,1063	,87901		
Kendine Güven	Ön Lisans	3,8401	1,01984	0,538	0,591
	Lisans	3,7785	,96474		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Söz konusu girişimci kişilik özelliklerinden başarma ihtiyacı boyutunda ve kararlılık boyutunda iki eğitim düzeyi arasında anlamlı fark çıkması, kariyer olanakları ve bu eğitim-öğretim kurumlarının toplum içindeki algılanış ve prestijinden kaynaklı olabilir. Bu noktayı açmak gerekirse, lisans

öğrencilerinin, ön lisans öğrencilerine göre daha fazla kariyer olanaklarına sahip olmasının bu grubun başarma ihtiyacı açısından daha geride kalmasına neden olabileceği ifade edilebilir.

Tablo 6. Turizm Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Sınıfa Göre Farklılaşması

Boyutlar	Sınıf	Sayı (N)	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	F Değeri	Anlamlılık
Başarma Arzusu(Hırsı) ***	1. Sınıf**	141	4,0643	,78223	4,780	,003*
	2. Sınıf**	87	4,1960	,64305		
	3. Sınıf	43	3,9547	,78063		
	4. Sınıf**	37	3,6432	,90938		
Kararlılık***	1. Sınıf**	141	4,0356	,77611	3,530	,015*
	2. Sınıf**	87	4,2966	,74293		
	3. Sınıf**	43	4,5494	,44951		

	4. Sınıf	37	4,2208	,86942		
Pratik Zeka	1. Sınıf	141	4,3027	,43620		
	2. Sınıf	87	4,3582	,67018	,960	,412
	3. Sınıf	43	4,0890	,70983		
	4. Sınıf	37	4,2198	,67071		
Yenilikçilik	1. Sınıf	141	4,0350	,64226		
	2. Sınıf	87	4,1284	,57621	2,626	,051
	3. Sınıf	43	4,1232	,67486		
	4. Sınıf	37	4,3090	,68851		
Bağımsızlık	1. Sınıf	141	4,5109	,49287		
	2. Sınıf	87	4,2733	,81067	1,082	,357
	3. Sınıf	43	4,2162	,67742		
	4. Sınıf	37	4,3499	,66260		
Kendine Güven	1. Sınıf	141	4,1266	,89861		
	2. Sınıf	87	4,2662	,83777	2,432	,065
	3. Sınıf	43	4,2209	,82594		
	4. Sınıf	37	3,9865	,81212		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

** Tukey testi sonuçlarına göre anlamlı fark üreten gruplar ($p < 0,05$)

*** Tukey Testi sonuçlarına göre gruplar arasındaki farklılık, **Başarma İhtiyacı** (1.Sınıf- 4. Sınıf; 2. Sınıf-4. Sınıf), **Kararlılık** (1. Sınıf-2. Sınıf; 2. Sınıf- 3. Sınıf) arasındaki farktan kaynaklanmaktadır.

Turizm eğitimi alan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre girişimci kişilik özelliklerinde bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla tek yönlü ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. ANOVA analizinin sonuçların gösterildiği Tablo 6'ya bakıldığında, "Başarma Arzusu(Hırsı)" ve "Kararlılık" boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu boyutlarda gruplar arasındaki farklılığın hangi boyutlardan kaynaklandığını incelemek amacıyla da Post Hoc testlerinden Tukey testi sonuçlarına bakılmıştır. Tukey Test sonuçları, Başarma ihtiyacı boyutundaki farklılığın 1. Sınıf – 4. Sınıf ile 2. Sınıf – 4. Sınıf arasındaki farklılıktan kaynaklandığını göstermektedir. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde ise, başarma arzusuna en fazla sahip olan grubun 1. ve 2. sınıflar olduğu anlaşılmaktadır. Başarma arzusuna en fazla sahip olan grup ise 2. Sınıf öğrencileridir (4,1960). Başarma arzusu en düşük olan grubun ise 4. sınıflar olduğu anlaşılmaktadır (3,6432). Bu sonuçlar, yükseköğrenimine yeni başlayan birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin daha fazla başarı arzusuna sahip olduğu, öğrenim hayatının ilerleyen dönemlerinde bu isteğin zayıflamaya başladığı görülmektedir. Ancak, turizm eğitiminde staj sonrası öğrencilerin fikirlerinde de önemli değişiklikler olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur. 4. sınıf öğrencilerinin mezuniyet sonrası bir kariyer ve gelecek kaygısı yaşamalarının da başarı güdülerini olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

Anlamlı farklılığın ortaya çıktığı bir diğer boyut ise, kararlılık boyutudur ($p < 0,05$). Bu boyutta da farkı üreten grupların **1. Sınıf - 2. Sınıf** ile **2. Sınıf - 3. Sınıf** grupları arasında olduğu Tukey testi sonuçlarından anlaşılmaktadır. Bu gruplar arasında kararlı kişilik yapısına en fazla sahip olan grubun ise

3. Sınıflar olduğu grupların aritmetik ortalamalarından anlaşılmaktadır (4,5494).

Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini ele alan araştırmalarda girişimcilik ile arasında önemli bir ilişki olduğu dile getirilen bir diğer değişken ise ailesel faktörler olarak ifade edilmektedir. Bunun yanında girişimcilikle ilgili yapılan diğer araştırmalarda da ailesel faktörlerin girişimcilikle sıkı bir ilişki içinde olduğu dile getirilmiştir. Buradan hareketle, turizm öğrencilerinin de girişimci kişilik özelliklerinin ailesel faktörlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla hem t-testi hem de tek yönlü ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Bu noktada turizm öğrencilerinin yetiştikleri aile tipi olan çekirdek aile ve geniş aile değişkenine göre her iki grupta da anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Ancak turizm öğrencilerinin aile içindeki konumlarıyla girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ANOVA analizinin sonucunda ortaya çıkmıştır ($p < 0,05$). Tukey testi sonuçlarına göre "Kararlılık" boyutunda ailenin 1. veya 2. çocuğu olma durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Her iki grubun da aritmetik ortalamalarına bakıldığında, ailedeki ilk çocukların bir diğer ifadeyle ağabey veya ablaların (4,4579) ikinci çocuklara göre (4,1757) önemli oranda daha fazla kararlı bir kişilik özelliğine sahip olduğu görülmektedir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Girişimcilik, ülkelerin ekonomik düzeylerinin yükselmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle girişimciliğin önemini anlayan toplumlar girişimci kişi sayısını artırma çabası içerisinde bulunmaktadır. Bu da ülkelerin gelişmesinde önemli rol oynayan eğitim kurumlarının bu çabaya desteği ile sağlanabilmektedir. Bu bağlamda ülkelerin yükseköğrenim kurumları olan üniversiteler, öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini arttırabilmek için müfredatlarında bu

konuya yönelik dersler bulundurmaktadırlar. Bu çalışmada lisans ve ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla gerçekleştirilen alan araştırmasının sonuçları bazı noktalarda ilgili yazındaki araştırmalarla paralellik gösterirken, bazı noktalarda farklı sonuçlar üretmiştir.

Araştırmada sonuçları turizm eğitimi alan öğrencilerin çok büyük bir kısmının gelecekte kendi işlerini kurmak istediklerini ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir bölümü gelecekte kendi işlerini kurma arzusunu taşıdıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç ilgili yazında yer alan önceki araştırmalar ile önemli benzerlikler göstermektedir. Bu bağlamda turizm öğrencilerinin diğer alanda öğrenim gören öğrencilerle benzer fikri paylaştıklarını söylemek mümkündür (İrmiş, 2003; Akyüz ve diğ., 2006; Bozkurt, 2007; İrmiş ve Barutçu, 2012). Ancak öğrencilerin önemli bir bölümü de (% 48,8), mezuniyet sonrasında özel sektörde çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç, öğrencilerin kendi işlerini kurma yönünde bir isteklerinin olduğunu, ancak öncelikli olarak bir işletme kurmaktan ziyade özel sektörde bir kariyer sahibi olmayı hedeflediklerini akla getirmektedir. Bu açıdan gelecekte kendi işlerini kurma düşüncelerinin geleceğe ilişkin bir hayal olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Zira kendi işletmesinde çalışmak isteyenlerin oranı sadece 1/3 kadardır. Araştırmada yapılan faktör analizi sonucunda altı faktöre ulaşılmıştır. Elde edilen altı faktör “Başarma Arzusu(hırsı)”, “Kararlılık”, “Yaratıcılık”, “Yenilikçilik”, “Bağımsızlık”, “Kendine Güven” olarak ortaya çıkmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan faktör boyutlarının da ilgili yazındaki önceki araştırmalarla paralellik gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu açıdan mevcut çalışmada da girişimci kişilik özellikleri aynı boyutlar altında bir dağılım göstermiştir (Wang ve Wong, 2004; Franco, 2010; Gurel ve diğ., 2010).

Faktör analizi sonuçlarında da açıklayıcılık düzeyi en yüksek iki girişimci kişilik boyutu olan “Kararlılık” ve “Yenilikçilik” boyutlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç, yaratıcılık ve kararlılık kişilik özelliği noktasında kadınların erkeklere oranla bir adım önde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş olsa da diğer tüm girişimci kişilik özelliği boyutlarında kadınların erkeklere oranla daha yüksek aritmetik ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. Bu açıdan kadın öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran girişimci kişilik özelliklerini daha fazla taşıdığı şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç, Wang ve Wong (2004), çalışması ile tam ters bir sonuca işaret etmektedir. Zira Wang ve Wong (2004), kadınların girişimcilik eğiliminin erkek öğrencilerden daha az olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmada incelenen bir diğer değişken ise eğitim durumudur. Bu açıdan lisans ve ön lisans öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan pek çok çalışmada da eğitim seviyesi ile girişimcilik eğilimi arasında önemli bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir (Wang ve

Wong, 2004; Franco, 2010). Ön lisans ve lisans öğrencilerinin girişimci kişilik özelliği boyutlarından “Başarma Arzusu(hırsı)” ve “Kararlılık” boyutlarında aralarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Başarma Arzusu boyutu incelendiğinde, ön lisans öğrencilerinin, lisans öğrencilerine göre daha fazla bu güdüyesahip oldukları tespit edilmiş, ön lisans öğrencilerinin lisans öğrencilerine oranla daha kararlı bir kişilik özelliğine sahip oldukları ise çalışma sonuçlarında ortaya koyulmuştur. Ön lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin daha fazla olması Wang ve Wong (2004)’un araştırmalarında dile getirdiği bir hususu destekler niteliktedir. Nitekim Wang ve Wong (2004), eğitim seviyesi daha az olan bireylerin girişimcilik seviyesinin arttığını belirtmiştir. Bu açıdan ön lisans öğrencilerinin eğitim seviyesinin, lisans öğrencilerine göre daha düşük olmasının girişimcilik yönünde onları daha fazla güdülediği söylenebilir.

Turizm eğitimi alan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre girişimci kişilik özelliklerinde bir farklılık olup olmadığını incelendiğinde, yapılan ANOVA analizinin sonuçlarının, “Başarma Arzusu” ve “Kararlılık” boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu gösterdiği görülmüştür. Başarma ihtiyacına en fazla sahip olan grup 2. Sınıflar, en düşük olan grubun ise 4. Sınıflar olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçta İrmiş ve Barutçu (2012)’nin çalışması ile paralellik göstermektedir. Ancak İrmiş ve Barutçu (2012), 4. sınıf öğrencilerinde de girişimcilik eğiliminin artmaya başladığını tespit etmiştir. Bu açıdan da mevcut araştırma sonuçları farklılık göstermektedir.

Daha önceki çalışmalarda girişimci kişilik özelliklerinde ailesel faktörlerinin etkisi olduğu sonuçlarının aksine, turizm öğrencilerinin yetiştikleri aile tipi olan çekirdek aile ve geniş aile değişkenine göre her iki grupta da anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Ancak turizm öğrencilerinin aile içindeki konumlarıyla girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bu farklılığın “Kararlılık” boyutunda ailedeki 1. ve 2. Çocuk olma durumu arasında ortaya çıktığı görülmektedir. Ailedeki ilk çocukların, ikinci çocuklara göre önemli oranda daha fazla kararlı bir kişilik özelliğine sahip olduğu araştırma sonuçları ile tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, ilgili yazında girişimcilik eğilimlerinin sosyo-kültürel ve demografik faktörlere göre farklılaştığı ve onlardan etkilendiği tezini destekler niteliktedir. Nitekim yapılan pek çok çalışmada bu değişkenler incelenmiş ve girişimcilik eğilimleri ve girişimci kişilik özellikleri üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu belirtilmiştir (Koh, 1996; Wang ve Wong, 2004; Bozkurt, 2007; Franco, 2010; Gurel ve diğ., 2010).

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da şüphesiz bir takım kısıtlar söz konusu olmuştur. Bu bağlamda araştırmanın en temel kısıtı olarak zaman ve maddi olanaklar nedeniyle dar bir örneklem üzerinde gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Bu açıdan daha geniş bir örneklem üzerinde yapılacak araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşılması mümkündür. Bunun yanında, çalışmada yalnızca turizm eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda sosyo-demografik değişkenlerin, ailesel ve kültürel yapının bu eğilim üzerindeki

etkileri tam anlamıyla değerlendirilmemiştir. Bununla birlikte girişimcilik eğitimi alıp almama faktörünün de girişimcilik eğitimi üzerinde bir etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Gelecek araştırmalarda söz konusu değişkenlerin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik eğilimleri üzerindeki moderatör etkisi incelenebilir. Aynı zamanda turizm eğitimi alan öğrencilerin büyük bir bölümünün endüstride çalışma eğilimi göstermedikleri de bilinmektedir. Turizm endüstrisine bağlılık noktasında girişimci kişilik özelliklerinin nasıl bir etki ortaya koyabileceği yeni bir araştırmanın konusu olabilecek değerdedir. Son olarak, özellikle Türkiye’de turizm eğitimi alan öğrencilerin girişimci kişilik özelliklerini inceleyen araştırmaların yeterli sayıda olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırmanın gelecek araştırmalar ve literatür açısından önemli ölçüde bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Akyüz, Kadri Cemil, T. Gedik, A. Aydın, İ. Yıldırım Ve İ. Akyüz (2009), “Orman Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Tercihleri Ve Girişimcilik Eğilimleri”, Uluslararası İktisadi İdari İncelemeler Dergisi, Yıl 2, Sayı 1, Ss. 139-158.
- Akyüz, Kadri Cemil, T. Gedik, İ. Yıldırım Ve İ. Akyüz (2006), “Rize İlindeki Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Yeteneklerinin İncelenmesi” İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 20, Sayı 1, Ss. 233-246.
- Allen, Kathleen R. (2006), *Launchingnew Ventures, An Entrepreneurialapproach, Fourth Edition*, Houghtonmifflincompany, Boston.
- Altınay, Levent, M. Madaoğlu, R. Daniele And C. Lashley (2012), “The Influence Of Family Tradition And Psychological Traits On Entrepreneurial Intention”, *International Journal Of Hospitality Management*, (31): 489-499.
- Altunışık, R., R. Coşkun, S. Bayraktaroğlu Ve E. Yıldırım (2007), “Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Spss Uygulamalı”, *Sakarya Yayıncılık*, Sakarya.
- Arslan, Kahraman (2002). *Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler Ve Girişimcilik Eğilimleri*. Doğu Üniversitesi Dergisi, 6, I-II.
- Avşar, Mustafa (2007), “Yükseköğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması: Çukurova Üniversitesinde Bir Araştırma”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Balaban, Özlem Ve Yasemin Özdemir (2007), “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İibf Örneği”, *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi* Cilt 2, Sayı 2, Ss. 133-147
- Ball, Stephan (2005), “The Importance Of Entrepreneurship To Hospitality, Leisure, Sport And Tourism”, *Hospitality, Leisure, Sport And Tourism Network*, May 2005, Ss. 1-14.
- Beatty, Jack (1998), *Peter Drucker’a Göre Dünya*, Çev. Akınhay, Osman, Sistem Yayınları, İstanbul, S. 209-211.
- Bilge, Hürriyet Ve Vedat Bal (2012), “Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012/2, Sayı. 16, Ss. 131-148.
- Bozkurt, Öznur (2007), “Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi”, *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Ss. 93-111.
- Bozkurt, Veysel Ve Şenol Baştürk (2007), “Kobi Girişimcilerinde Risk Ve Belirsizlik Algıları: Bursa Örneği”, *Ankara Üniversitesi Sbf Dergisi*, Ss.43-73.
- Brice, Jeff (2002) “The Role Of Personal Dimension And Occupational Preferences On The Formation Of Entrepreneur Intention”, *Unpublished Doctorate Dissertation, Department Of Management And Information Systems, Mississippi State University*.
- Bull, Ivan Ve Gary Willard, (1995), “Towards A Theory Of Entrepreneurship”, Elsevier Science, Oxford, P.1-15.
- Calendo, Marco Ve Alexandar Kritikos (2011), “Searching For The Entrepreneurial Personality: New Evidence And Avenues For Further Research”, *Iza Discussion Paper No.5790*, Pp. 1-11.
- Cansız, Emine (2007), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Çarıkçı, İlker Hüseyin Ve Osman Koyuncu (2010), “Bireyci-Toplumcu Kültür Ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl. 2, Sayı. 3, Ss. 1-18.
- Çetin, Canan (1996), *Yeniden Yapılanma-Girişimcilik Ve Küçük Ve Orta Boy İşletmeler Ve Bunların Özendirilmesi*, Der Yayınları, İstanbul.
- Çetindamar, Dilek (2002), *Türkiye’de Girişimcilik*, Tusiad Yayınları.
- Demirel, Erkan T Ve Mehmet Tikici (2004), “Kültürün Girişimciliğe Etkileri”, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*
- Demirel, T. Erkan, Ve Mehmet Tikici (2004), “Kültürün Girişimciliğe Etkileri”, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, Ss. 49-58.
- Doğaner, Mustafa Ve Ali Ender Altunoğlu (2010), “Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri”, *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Ss. 103-110.
- Eyüboğlu, Dilek (2004), *Girişimciliğin Geliştirilmesi*, Milli Produktivite Merkez Yayınları No: 668, Ss. 151, Ankara.
- Farell, Larry., (1997), “Girişimcilik Üzerine Dersler (Röportaj)”, *Power Dergisi Kasım 1997 Sayısı*
- Fidan, Yahya Ve Süha Çiftçi (2010), “Farklı Fakültelerdeki İşletme Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakışları”, *Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 3, Sayı 4, Ss. 58-73.
- Foss, Nicolai J. Ve Peter G. Klein, (2002), *Entrepreneurship And The Firm*, Edward Elgar: Aldershot, İngiltere.
- Franco, Maria, H. Haase And A. Lautenschläger (2010), “Students’ Entrepreneurial Intentions: An Inter-Regional Comparison”, *Education & Training*, Vol. 52, No: 4, Pp. 260-275.
- Gedeon, Steve (2010), *What Is Entrepreneurship?*, *Entrepreneurialpractice Review*, Volume 1, Summer. <http://www.entryerson.com/Epr/Index.php/Jep/Article/Viewfile/60/43>
- Girginer, Nuray Ve Nurullah Uçkun (2004). *İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açılıarı: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama*, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi Ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı, 25-26 Kasım, Eskişehir, 783-795.
- Gurel, Eda, Levent Altınay And Roberto Daniele (2010), “Tourism Students’ Entrepreneurial Intentions”, *Annals Of Tourism Research*, 37/3, Pp. 646-669.
- Gurol Yonca And Nuray Atsan (2006), “Entrepreneurial Characteristics Amongst, University Students, Some Insights For Entrepreneurship Education And Training In Turkey”, *Education And Training*, 48/1, Pp.25-38.

- Güney, Semra Ve Arman Nurmakhamatuly (2007), “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan Ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Bir Araştırma”, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 18, Ss. 62-86.
- Halis, Muhsin (2009), “Temel İşletmecilik Kavramları Ve Turizm”, İçinde “Turizm İşletmeleri” (Editörler: Ş. Demirkol Ve B. Zengin), Değişim Yayınları, İstanbul.
- Hinterhuber, Han H., Popp Wolfgang (1992), “Are You A Strategist Or Just A Manager?”, Harvard Business Review, January-February.
- Hısriç, Robert D. Ve Michael P. Peters (1989), Entrepreneurship, Bpı-Irwin, Boston.
- İbicioğlu, H., K. Özdaşlı Ve A. M. Alparşlan (2009), “Girişimcilik Özellikleri Ve Girişimcilik Kültürü Tercih Üzerinde Ebeveyn Etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Araştırması”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt 12, Sayı 1-2, Ss. 521-538.
- İrmiş, Ayşe (2003), “Kırgızistan Bişkek’teki Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Yapılan Bir Çalışma”, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5, Ss. 135-152.
- İrmiş, Ayşe Ve Esin Barutçu (2012), “Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini Ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması”, Atatürk Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 26, Sayı 2, Ss. 1-25.
- İşcan Ö.Faruk Ve Erdoğan Kaygın (2011), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi Sbe Dergisi, Ss.443-462.
- Kalayci, Ş. (2005), “Faktör Analizi” İçinde “Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri”, Ed. Ş. Kalayci, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kayalar, Murat Ve Nuri Ömürbek (2007), “Girişimci Adayların Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:21, Sayı:1, Ss.186-200.
- Keleş, Hatice N., Tuğba Kırıl Özkan, Mustafa Doğaner Ve A.Ender Altunoğlu (2011), “Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, International Journal Of Economic And Administrative Studies, Ss. 107-118.
- Keleş, Hatice Necla, T. K. Özkan, M. Doğaner Ve A. E. Altunoğlu (2012), “Ön Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, Uluslararası İktisadi İncelemeler Dergisi, Yıl 5, Sayı 9, Ss. 107-118.
- Koh, Hian Chye (1996), “Testing Hypotheses Of Entrepreneurial Characteristics: A Study Of Hong Kong Mba Students”, Journal Of Managerial Psychology, Vol. 11, No. 3, Pp. 12-25.
- Kunday, Özlem (2008), “Effect Of Personal Characteristics And Gender On Entrepreneurship And Innovativeness: A Comparative Study On Turkish Entrepreneurs”, Yeditepe University, Graduate Institute Of Social Sciences, Published Doctorate Dissertation.
- Linan, Francisco, J. C. Rodriguez-Cohard, J. M. Rueda-Cantuche (2011), “Factors Affecting Entrepreneurial Intention Levels: A Role For Education”, International Entrepreneurial Management Journal (7): 195-218.
- Meredith, G. Geoffrey, E.Nelson Robert, A. Neck Philip (1984), Girişimciliğin Uygulanması, Çeviren: Tan, S. Ve Pazarcık, O., Uluslararası Çalışma Örgütü, Ankara.
- Morris, M. H. & Vuuren, J. V. & Cornwall, J.R. & Scheepers, R. “Properties Ofbalance: A Pendulum Effect Incorporate Entrepreneurship”, Business Horizons, 52, 2009, Ss. 429-440.
- Negiz, N., K. Özdaşlı, G. Özkul Ve A. M. Alparşlan (2009), “Girişimcilik Özellikleri Ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları: Sdü-libf Araştırması”, Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi, 05-07 Mart 2009, Sakarya, Ss. 241-251.
- Nybakk, E. & Hansen, E. “Entrepreneurial Attitude, Innovation And Performance among Norwegian Nature-Based Tourism Enterprises”, Forest Policy And Economics, 10, 2008, Ss. 473-479.
- Orman, Sedat (2009), “Factors Affecting Entrepreneurial Intentions: An Application For University Students And University Graduates Employees”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Örücü, Edip, R. Kılıç Ve Ö. Yılmaz (2007), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama”, Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, Ss. 27-47.
- Saylan, Uğur (2011), “Girişimcilik Kültürü: Balıkesir’de Turizm Sektörüne Yönelik Bir Uygulama”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Simpeh, K. Nkansah (2011), “Entrepreneurship Theories And Empirical Research: A Summary Review Of The Literature”, European Journal Of Business And Management, Vol:3, No:6, Pp.1-8.
- Sinha, T. N. (1996) “Human Factors In Entrepreneurship Effectiveness” The Journal Of Entrepreneurship, 5(1):23-39.
- Solmaz, Seyit Ahmet (2012), “Pazar Yönlülük Ve Tedarikçi İlişkilerinin İşletme Performansına Etkileri: Otel İşletmeleri Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Solmaz, Seyit Ahmet, O. Türkay, Ç. Erdoğan Ve A. Korkutata (2012), “Sosyotropi Ve Otonomi Kişilik Özelliklerinin Turizmde Kariyer Yapma İsteği Üzerindeki Etkileri” Bartın Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 5, Ss. 47-70.
- Soyşekerci, Serhat Ve Ayten Akatay (2004), “Girişimcilik Paradigmalarında Kaymalar Ve Girişimcilikte Profil Eksenleri”, Tsa/Yıl:8, Ss.64-76.
- Summers, Davids (1998), “An Empirical Investigations Of Personal And Situational Factors That Relate To Formation Of Entrepreneur Intentions”, Unpublished Doctorate Dissertation, Texas University, P.1-189
- Şenocak, Bülent (1992), 2000’li Yılların Girişimcilik Modeli, 3. İzmir İktisat Kongresi, 181-186, İzmir.
- Titiz, Tınaz (1994), Girişimcilik, İnkılap Kitapevi, Ss. 205, İstanbul.
- Tüsiad (2002), Türkiye’de Girişimcilik, Yayın No: Tüsiad-T/2002/12/340, İstanbul
- Wang, Clement K. And P. K. Wong (2004), “Entrepreneurial Interest Of University Students In Singapore”, Technovation (24): 163-172.
- World Tourism Organization (2012) “Tourism Hihglights 2012”, Unwto Publications.
- Yazicioğlu, Y. Ve S. Erdoğan (2007), “Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri” Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, Ercan Ve Ali Murat Sünbül (2009), “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 21, Ss. 195-203.

Yararlanılan İnternet Kaynakları

[Http://Esertifika.Anadolu.Edu.Tr/Pgirisimcilik.Htm](http://Esertifika.Anadolu.Edu.Tr/Pgirisimcilik.Htm),
19.12.2012

E.T.

[Http://Kosgeb.Gov.Tr/Pages/U1/Destekler.Aspx?Ref=8&Refcontent=69](http://Kosgeb.Gov.Tr/Pages/U1/Destekler.Aspx?Ref=8&Refcontent=69), E.T. 19.12.2012

[Http://Www.Fortune.Com.Tr/Proje3.Asp](http://Www.Fortune.Com.Tr/Proje3.Asp), E. T. 19.12.2012